

HAMDIJA BEGOVIC

BARIRA

Första utgåvan

notis

BARIRA

•

Hamdija Begovic

notis

Citatet på sida 46 kommer från Nick Cave and the Bad Seeds låt
”Where the wild roses grow”, skriven av Nick Cave.

Ordlista finns i slutet av boken.

NOTIS

info@notisforlag.se, www.notisforlag.se

TEXT Hamdija Begovic
FORM Kolade Stephens
TRYCK Publit Sweden AB, 2011

ISBN 978-91-978414-6-7

ما تركت بعدي فتنة أشد على الرجال من النساء

(رسول الله صلى الله عليه وسلم)

OPERAN OM MAHIR

1

Då han träffar Barira måste han försätta sig själv i ett tillstånd av kognitiv dissonans. Hennes ivrande skönhet gör nämligen betraktaren överväldigad, och ett ignorerande – ja, en förnekelse – av denna skönhet är nödvändig om ett sammanhängande samtal ska kunna äga rum. Annorlunda uttryckt: hon är så vacker att denne unge, oerfarne pojk blir livrädd; så överdrivet *fin* att blotta erinran av hennes skönhet – rynkorna som uppstår vid munnen då hon ler, sättet hon brukar bita på sin underläpp – framkallar en oroande, oredigt tempererad, känsla i kroppen. Hennes inverkan, kan vi tillägga, sträcker sig längre än så; även blotta anblicken av henne har ibland förmått krympa det utrymme som existerar innanför hans byxor genom att förstora något inom desamma. Allt detta måste tas i beräkning vid ett möte med henne, och trots att det tar ett litet tag – under den första minuten är rösten något svajig och händerna darrar – så lyckas han till slut alltid utstråla en nonchalans som ger sken av bekvämlighet, något som inger honom stolthet och framförallt hopp under täcket på nätterna då grubbleriet i huvudet går på högvarv.

Första gången han såg henne var då hon kom gående nerför en trappa i skolan. Denna scen, där hennes kurviga former vippade nerför trappstegen, återupprepades därefter gång på

gång i hans tankar de dagar då han befann sig ensam hemma. Men när det skedde inne i hans huvud, till skillnad från hur det gick till mellan skolans väggar, så försvann hon inte snabbt in bakom ett hörn, istället tog hon, utan att yttra ett ord, tag i och drog med honom till ett tomt klassrum där hon fortsatte med att ta tag i och dra. Och tankeverksamhet hade i sammanhanget en tendens att sammanblandas med verklighet – en verklighet som mer än sällan bestod av ett badrum, kalsonger kring anklarna, svettpärlor i pannan, *munförvridningar* – så att högerhanden begagnades som, den blev till, den kroppsdel på henne som han blundandes såg framför sig och på detta sätt, enligt nö(r)dens logik, fick möjlighet att erfara. En annan tendens: efter detta spektakels slut blev han i regel sömning.

Första gången han pratade med henne var då hon skred fram till honom en dag under mattelektionen och något förläget frågade om hjälp med en uppgift. Detta gjorde hon därför att hon ville få en närmare titt på hans bänkkamrat som hon då var för blyg för att starta en direkt konversation med. Det visste ju dock inte vår hjälte som inte märkte av blickarna hon slängde mot den söte bänkkompisen. Han trodde något annat, stackaren.

När hon och bänkkompisen blivit tillsammans några veckor senare blev den nye extraläraren överflödigt och gick i pension.

På studentdagen såg han henne vitklädd guppa runt med sitt studentplakat i handen. Hennes svarta *hijab* som annars täckte hår, nacke och hals var nu utbytt mot en vit sjalett som knöts ihop där bak och blottade hennes bruna nacke och hals. Hennes dåliga hållning fick henne att se barnslig och naiv ut, som skol flickan ännu oförmögen att greppa konceptet kring de nyutvecklade formernas effekt på farbröderna i omgivningen. Men ett snabbt – och det är viktigt att det är snabbt – ögonkast mot barmen avslöjade för Mahir att hon är allt annat än ett barn. Och när guppandet tilltog höll han på att tappa sitt plakat och kunde ha skadat sig om det inte varit för Guds barmhärtighet.

Som gäckande innästlare, trappandes runt i en ny, grann och berusande värld, stirrade han under studentkvällen in i klungan

av dansare för att få en sista glimt av henne innan sommaren skilde dem åt.

Två veckor senare åkte han till Bosnien med sin pappa och blev som varje sommar kvar där en månad. Han tänkte inte på henne lika mycket under denna period, vilket, om det hållit i sig, hade varit en positiv händelseutveckling. Det kan jag avslöja redan i detta tidiga skede av berättelsen.

Under en av de heta dagarna där nere fick han ett telefonsamtal från sin mamma i Örebro som berättade att han blivit antagen till byggingenjörsprogrammet på stadens universitet. Det som gladdde honom så mycket med nyheten var inte att han kommit in på programmet i sig, utan snarare att detta innebar att hösten och våren skulle få fortsätta på den inslagna och bekanta vägen av skolgång. Detta istället för ett inträdande på ovan mark, det vill säga arbete alternativt en tillvaro som arbetslös kombinerat med – och häri, just i kombinationen, återfinner vi orsaken till hans olustkänsla inför nämnt framtidsscenario – det för honom mer bekanta tillståndet sällskapslös.

Han återvände till Örebro i rätt tid för den nya moskéns invigning i Vivalla. Den skedde vid middagstid på en ovanligt varm fredag under sensommaren. Gårdsplanen kryllade av människor på väg in i byggnaden vars ingång omhågnades av ballonger med arabiska tryck. När pappan svängde in med bilen mot parkeringen och Mahir tittade ned mot folkhopen, ja då – vid ett simpelt fall av orsak-verkan som ni kommer att märka alldeles strax – brusade den där bekanta ilningen till, längs Mahirs rodnande små pojektuttar. Vi har här att göra med tonårskänslor ännu absurt förtärande, som därför, vad man nu tycker om det, alltid endast kunnat förmedlas genom chargerat bildspråk. Sceneriet på moskégården smällde nämligen till hans ögonkast samtidigt som det skrek ut hennes namn, och ljudvågorna från detta skrik anstormade hans stackars kaninhjärta: dussintalet heltäckta kvinnor trängdes, förstår ni, kring dörren som leder in till kvinnornas bönsal. Nästan alla tycktes dela just *hennes* bruna hudfärg i just *hennes* färgnyans, samtidigt som det förhöll sig på det sättet

att de som inte delade denna hudfärg i denna nyans ingalunda liknade henne mindre för det. Han observerade att alla ägde just hennes karaktäristiska dåliga hållning, men när han tittade noga såg han att han sett fel, men när han tittade noggrannare såg han att de på pricken hade hennes dåliga hållning, men när han tittade ännu noggrannare såg han att han sett fel. Men de liknade, än en gång, henne inte mindre för det. Iningen, som kommit så plötsligt, övergick ganska snabbt i en för honom lika välbekant uppgivenhet. Besinningen slingrade sig därefter bryskt och erfaret tillsammans med förlikningen igenom tankegångarna och infekterade dessa för att så obstruera diverse potentiella beklämmandeheter latenta i genren ”orealistiska förhoppningar” – som muslim accepterar man Allahs *qadar*, hette det nu efter kontaminationen; ”Släpp det, Mahir, det kommer aldrig att bli verklighet.”

Den fullpackade moskén skälvde av hetta och det gick bokstavligen att se hur det osade därinne. I Örebro brukar det sägas att om man vill se världen bör man bege sig till stadens moské. Där trängdes araber, kurder, romer, eritreaner, till och med svenskar, men framförallt somalier. Ett oändligt, men omöjligt nog till synes ständigt ökande, antal somaliska barn sprang ursinnigt runt, runt i hallen och kring ingången till bönsalen som om den typen av aktivitet vore fullt normal om inte självklar. Ett oändligt, men omöjligt nog till synes ständigt ökande, antal somaliska vuxna sprang ursinnigt runt, runt i hallen och kring ingången till bönsalen som om den typen av aktivitet vore fullt normal om inte självklar. De svenska icke-muslimer som var närvarande – några politiker; en representant för Svenska kyrkan; någon journalist från Nerikes Allehanda – såg ut att försöka vila hakorna på den mörkgröna heltäckningsmattan i bönsalen, där de nu stod orörliga med uppspärrade ögon och betraktade den mörkhaftiga svärmen kring dörren. Längst fram vid *mihraben* inne i denna bönsal fanns ett stort bord framställt med några stolar där medlemmar ur styrelsen samt moskéns huvudimam nu satt. En stol var tom, reserverad för Mahirs pappa som blev tillkallad att sätta

sig och räcktes därefter en mikrofon. Allas blickar riktades mot honom och moskén blev nu helt stilla och tyst. Ljudet av en melodisk koranläsning började sakta fylla lokalen. Mahir var stolt över sin pappa som, efter att han blivit färdig med sin läsning, blinkade mot sin son.

2

Blotta yttrandet av ordet *Ramadan* förflyttar honom alltid till sent nittiotal, vintermörker, lyktor som kastar sitt ljus på snötäckta gator, mörka, tidiga, kalla morgnar, familjegemenskap, nyfikna klasskamrater, adventsljus som tänds varje måndag i klassrummet och kyrkobesök med klassen där prästen berättar om hur Gabriel gav Maria den glada nyheten. Då *Ramadan* yttras bildas inom honom det känslotillstånd som alltid framkallades av den omisskännliga mystämning som brukade inhölja hans barndoms Sverige under jultider. Men den här gången, i hans ungdoms Sverige, inföll *Ramadan* den första september istället för i december. Vilket, om det inte redan framkommit, kändes främmande och framförallt snöpligt för vår lille fastare hågad på nostalgi.

Mahir läste Koranen samtidigt som han hela tiden slängde en blick mot klockan. Han märkte att en tom mage orsakar en matt blick, och ganska snart stängde han igen sin *mushaf*. Då öppnade pappan dörren till hans rum och sade åt honom att börja röra sig mot bilen.

Inne i den stora moskéhallen sprang korta, mörka män runt på det stora golvet och spred ut plastmattor på vilka plastmuggar radades upp. Kartonger med dadlar placerades här och där. En atmosfär av iver spred sig i luften samtidigt som en lång rad bakdelar började betäcka plastmattorna. Pappan trädde in i moskéns kontor och hälsade på några styrelsemedlemmar och huvudimamen som satt där inne medan Mahir gick till anslagstavlan i hallen och låtsades vara intresserad av innehållet – spännande an-

nonser för påkostade kurdiska kulturevenemang med Najmadin Xulami som dragplåster – väntades på att pappan skulle bli klar. När böneutropet som tillkännager *iftar* börjat genljuda steg pappan ut från kontoret och satte sig tillsammans med Mahir på golvet vid en plastmugg som en kort och mörk man stressat började fylla med mjölk. Efter ett par klunkar och ett udda antal dadlar gick alla in i bönsalen för att be solnedgångsbönen. Därefter återtog alla sina platser på plastmattorna ute i hallen, och plasttallrikar fyllda med ris och kyckling delades ut. Mahir tittade på somalierna mittemot honom. Det såg ut som att de inte åt utan skvätte med riset där de satt och skopade upp det med fingrarna och tog sikte mot munnen i en enda blixtsnabb rörelse som återupprepades om och om igen tills tallriken blivit ren. Efter maten gick pappan in i kontoret igen för en kopp te med figurer från styrelsen och tog denna gång med sig Mahir som satte sig bredvid honom och drack i tystnad medan en hätsk diskussion på arabiska bröt ut i rummet. Ganska snart började moskén fyllas med ännu mer folk och när nästa böneutrop hördes inifrån bönsalen gick pappan raskt ut för att inta sin plats vid mikrofonen som fanns uppställd längst fram vid *mihrabén*. Mahir ställde sig längre bak i bönsalen för att undvika kvavet som alltid svävar som ett täcke av os över klungan av bedjande i salens mittpunkt under *Ramadan*-kvällarna.

I början gick det bra. Pappans läsning tycktes honom extra fin denna *tarawih*-kväll. Den elegiska rösten, som om dess klang ägde en egen personlighet (med allt trassel något sådant innebär), trängtade under den ena koranversen efter Hans utlovade barmhärtighet för att under den andra bäva inför Hans varningar. Snyftningar kunde höras till höger och vänster om Mahir. Någonstans inne i den där klungan där framme i mitten lät det som att någon bedjande skrek ut sin ångest inför Domedagen. Bönsalen tycktes gunga på vågorna medan passagerarna, placerade i rader blickandes nedåt, nu seglade mot Honom. Men efter några minuter började Mahirs tankar röra sig från skriet i salens mitt till dess, för honom, sanna brännpunkt – dess akter.

Bara några meter bakom honom fanns en avskärmare, och bakom den stod de, dessa mjuka, varma kroppar. Kanske befann hon sig där i kedjan av kvinnor som, föreställde han sig just nu, stod tillsammans i bön, alla med synkroniserad andning. En ljuv och behagfull sådan i hennes fall, tveklöst; en långsam andning som får den där barmen att elegant utvidga sig och så förnöja. Att få uppleva känslan av hennes andedräkt mot sitt ansikte, förutsatte han, samtidigt som hans pappa nu reciterade koranvers efter koranvers i allt snabbare takt, skulle försätta honom i ett tillstånd av, ja! trans. Att få uppleva hennes läppar mot sina – hans pappa slöt ögonen och reciterade allt intensivare – skulle, kan vi konstatera med en löftesrik dos av säkerhet, hänrycka honom, eller mer än så. Blotta tanken hade skrämt honom om den inte verkat så orealistisk. Moskéns högtalare ekade av läsningen från *Sura al-Rum*.

ومن آياته أن خلق لكم من أنفسكم أزواجا لتسكنوا إليها

وجعل بينكم مودة ورحمة إن في ذلك لآيات لقوم يتفكرون

Och till Hans under hör att Han har skapat hustrur åt er av er egen art, så att ni kan finna ro hos dem, och Han har låtit kärlek och ömhet uppstå mellan er. I detta ligger helt visst budskap till människor som tänker.

Pappan förflyttade nu sin kropp ned mot golvet och församlingen följde efter. Ju mer Mahirs panna dalade nedåt, i manifestation över att han alltid har och alltid kommer sätta Honom högst, desto högre upp steg hjärtat tills dess att den, då hans panna vidrörde bönsalens (vidriga) matta, nådde upp till De Högstas Sällskap, i sökandet efter Tronen. Det är Gud som har format henne, det är *Han* som förtjänar lov. Han som låtit kärlek uppstå. Och ömhet.

Efter bönen satte han sig i ett hörn och öppnade Koranen, vändandes på sin pappa som återigen hade något att sköta i kontoret. Efter ett tag, när moskén blivit gles på folk, ropade Mahirs pappa

honom till sig och de två gick ut från moskén och åkte hem.

3

Han satt på bussen hem en mörk höstdag, inte långt efter det årets *Eid al-Fitr*, när mobiltelefonen ringde. Det var Isse, en 22-årig somalier som hamnat i samma universitetskurs som Mahir och känt igen den bosniska *tarawihimamens* son från moskén. Mahir hade entusiastiskt gett bort sitt nummer till honom när han föreslagit att de två borde plugga tillsammans. Nu ringde han för att be Mahir att komma till Stadsbiblioteket.

Han steg genast av sin buss och gick över till hållplatsen på andra sidan gatan för att vänta på nästa buss som skulle ta honom till biblioteket inne i staden. På bussfärden försökte han distrahera sig själv från tankarna, dem som hemsöker honom varje gång han står inför den lilla möda som nu väntade honom; Isse satt nämligen inte själv, utan med en hel grupp av folk där i biblioteket. ”Ring mig när du är framme så att jag kan släppa in dig”, hade han sagt över telefonen i det närmaste överröstad av ett utbrott av grabbigt skratt i bakgrunden. Mahir ringde sin pappa för att meddela honom att han inte skulle komma hem förrän senare på kvällen. Men tankarna gick inte att komma ifrån. Rösterna började intala honom att de listat ut exakt hur saker och ting förhöll sig, att det är slumpen som skulle avgöra hans sociala status, ja, i förlängningen, och minsann mer svårartat, hur hans liv skulle se ut. *Det är så godtyckligt*, kunde han höra sig själv tänka, samtidigt som han blickade ut mot cyklisterna med Örebro Slott i bakgrunden.

Nytt folk, okänt folk: om det från början handlar om nåt ämne som jag kan säga nåt smart eller roligt om, då blir det perfekt. Självförtroende! Jag framstår som självsäker, jag pratar på som jag gör med dom jag är bekväm med. Ja, jag är först blyg, men ett gott första intryck och säg hej till självsäkra Mahir! Och saker och ting flyter på. Men är det nåt jag inte kan säga nåt intressant om, då är det tystlåtna Mahir igen. Spänd och nervös och det slutar som det gjorde med Albino den där dagen.

Albino. Hon hette egentligen Ida, men i hans huvud hade hon kommit att bli känd som Albino, med amerikanskt uttal. Hon hade gått i samma klass som Mahir i ettan på gymnasiet, och i egenskap av grannar brukade de alltid ta samma buss till skolan innan hon ett par månader inpå andra terminen flyttade till Stockholm. Där han satt i bussen som nu åkte förbi Järntorget kunde han se scenen från *den där dagen* framför sig som om den spelades upp på en skärm uppsatt på Slottet som skytmade förbi till vänster om honom:

Mahir, föreställ er nu scenen, stiger på bussen, redan nervös. Han påminns om känslan han fick på fotbollsplanen som liten, vid det där ögonblicket då ögonen fixerade bollen på sjueterspunkten och öronen lyssnade efter domarens signal men endast hörde hjärtats bultande, och pappa stod i publiken antagligen nervösare än honom själv. Men det här är värre. Speciellt när bussen kommer till Albinos station och han kan se henne stiga på. *ألا يذكر الله تظمنن القلوب* viskar han för sig själv. *Är det inte så att då Guds namn nämns blir människohjärtat stilla?* Det är Han som vet bäst om denna koranvers egentligen är ämnad för situationer som den här. Sätet bredvid honom är ledigt. Hon närmar sig och han låtsas inte om henne, det får ju inte verka som att han hållit utkik.

”Hej”, säger hon.

”Hej!”

Hon sätter sig bredvid honom.

”Du ska till mattelektionen, va?”

”Ja. Du också eller?”

”Ja.”

En halv minuts tystnad.

”Är du bra på matte?”

Kallpratet, eländet, fortsätter resan ut. Efter en kvart är de framme vid Våghustorget; de går av och promenerar vidare mot Rudbecksskolan som ligger stenkastet österut. När de stiger in i skolan grämer han sig över att inte ha förberett ett vettigt sam-

talsämne redan innan bussresan, så som han brukar göra. Istället hade den enda höjdpunkten under resan, enligt hans tolkning, varit när han i två minuter klagat över att hans jackfickor var så små och värdelösa: han tyckte att han då lyckades utstråla den där nonchalansen som ger sken av att han är bekväm i hennes närvaro eller åtminstone döljer faktumet att tvärtom är fallet.

Under hela tiden med henne letar han efter signaler. Verkar hon nervös själv? Utvidgar sig hennes pupiller? Finns det överhuvudtaget något i hennes beteende som tyder på att hon är intresserad av honom? De gånger han vid tidigare tillfällen – det här var nämligen inte första gången han ägnade sig åt denna detektivverksamhet – märkt av något som kunde tolkas i den riktningen, kunde han bli extatisk för resten av dagen, och om han istället märkt av det motsatta blev han nedslagen ena halvan av dagen, och orubblig i sin beslutsamhet att glömma henne den andra; han skiftade mellan dessa olika känslotillstånd beroende på hur han tolkat hennes beteende under dagen i fråga. När de stiger in i skolan den här dagen har han inte riktigt kommit underfund med hur det gått idag, men eftersom ambiguitet åtminstone betyder att hoppet lever kvar och eftersom han trots allt känner sig nöjd över hur han hanterat det hela då han klagade på jackfickorna, beträder han skolan med gott humör.

”Är du hungrig?” frågar hon. ”Det är en kvart kvar tills lektionen börjar, vi kan gå till kafeterian.”

Han sväljer högljutt till svar och menar med detta ”jamenvisst, varför inte?”

När de köpt sina mackor och ska leta efter ett bord ser hon två av sina tjejkompisar sitta vid ett och hälsar på dem. Mahir får den uppgivna känsla av frän besvikelse kombinerad med frustration som han, vad han kan minnas, för första gången upplevde när han som nioåring upptäckte att hans splittrerna FIFA 99, som han önskat sig och väntat på i veckor, visade sig vara okompatibel med hemmets föräldrade dator, en känsla av förödande antiklimax som sedan dess alltid verkat ligga på lur, redo att hoppa fram och ödelägga varje förväntansfyllt tillfälle i hans

liv. Hej hopp, trevligt att råkas!, säger det nu.

De sätter sig vid bordet och hennes kompisar hälsar vänligt på Mahir som känner sig övertygad om att inte ens jackfickehändelsen kan kompensera för vad som oundvikligen måste hända härnäst. Han vet vad som kommer att hända, och även om det egentligen inte måste ske – det hela slår ju oundvikligen en som så oerhört trivialt, en struntsak rentav – så får hans övertygelse om att det kommer göra det såklart karaktären av en självuppfyllande profetia.

Under resten av tiden sitter han bara där helt tyst, medan de tre tjejerna pratar med varandra. Han har egentligen inte någon chans att delta i konversationen som handlar om festen den senaste helgen. Han vet att han är avslöjad (en mer djupgående debatt kring huruvida han varit slöjad till att börja med kan vi bespara oss): han är inte en självsäker ledartyp med ett rikt socialt liv – det är vad hon vill ha eftersom det är vad alla tjejer vill ha – eller åtminstone någon som kan ta plats och säga någonting coolt i en situation som den här, för att låta dem förstå att han är van vid snygga tjejers sällskap. Hans nervositet och bortkommenhet måste vara riktigt avtändande, mediterar han. Så småningom börjar han svettas rejält och en känsla som han identifierar som panik börjar krypa upp. Det blir bara värre av att hon då och då hövligen försöker inkludera honom i den generella konversationen med frågor som ”Men Mahir, lilla gubben, varför äter du inte?”

Det är så jävla slumpartat, tänkte han samtidigt som skärmen uppe på Slottet nu tynade bort och bussen fortsatte mot Stadsbiblioteket. Min lycka i livet hänger på godtycke.

Isse mötte upp Mahir och ledde in honom till en avdelning av biblioteket som kommunen avsatt främst för unga invandrarestudenter som behöver hjälp med studierna. Utbildad personal fanns i detta syfte tillgänglig dagtid, men trots detta befolkades avdelningen främst kvällstid och användes som en privat fritidsgård. Det var ett stort ställe med flera grupperum och datasalar,